

Rakennusinventointi Varsinais-Suomessa

Paula Saarento, tutkija, Turun museokeskus

Varsinais-Suomessa on tehty järjestelmällistä rakennusinventointia jo vuosikymmenten ajan. Tietoa on kerätty Museoviraston ohjeiden mukaisesti Varsinais-Suomen alueellisen vastuumuseon (ent. maakuntamuseo) johdolla yhteistyössä kuntien, Varsinais-Suomen liiton, ELY-keskuksen, yhdistysten ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Yhteistyössä laajan toimijaverkoston kanssa olemmekin saaneet kerättyä mittavat rakennetun kulttuuriympäristön tietovarannot, ja meillä on tietojärjestelmä (MIP), joka palvelee kaikkia Varsinais-Suomen kuntia. Henkilötietosuoja huomioiden MIPistä myös avataan tietoa kaikkien kansalaisten käyttöön. Avattuun rakennusinventointiaineistoon voi tutustua Lounaistiedon karttapalvelussa.

Rakennusinventoinnissa kerättävää tietoa tarvitaan hyvän ympäristön suunnittelun pohjaksi. Jotta suunnittelussa voidaan huomioida alueen ominaispiirteet, täytyy olla tietoa olemassa olevasta ympäristöstä, sen historiasta ja erityispiirteistä. Rakennusinventoinnissa tarkastellaan rakennuksen ulkoasua, säilyneisyyttä ja edustavuutta kulttuurihistoriallisesta näkökulmasta, sekä selvitetään rakennus- ja asutushistoriaan liittyvät arkistotiedot. Yksittäisten kohteiden ohella inventoidaan laajemmat aluekokonaisuudet kuten kylät, teollisuusympäristöt, huvila- tai mäkitupa-alueet. Sekä kohde- että alueinventointeihin sisältyy yhteenvedo niiden ominais- ja erityispiirteistä sekä merkityksestä ympäristöön.



Inventoija työssä. Kuva: Seppo Pärnä, 2013.

Kerättyjen tietojen pohjalta kohteet ja aluekokonaisuudet voidaan arvottaa kulttuurihistoriallisin perustein. Arvottamistyössä on käytetty rakennushistoriallisiin, historiallisiin ja ympäristöllisiin arvoihin pohjautuvia kriteereitä, joiden pohjalta rakennetut ympäristöt ovat Suomessa melko vakiintuneesti luokitellut valtakunnallisesti, maakunnallisesti / seudullisesti ja paikallisesti arvokkaiksi. Luokittelu pohjautuu suunnittelussa käytettyihin tasoihin: valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet, maakuntakaava sekä yleis- ja asemakaava. Inventoinnit tehdään ja arvotetaan pääsääntöisesti erilaisten suunnitteluprosessien yhteydessä maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla, tai muissa ympäristöön liittyvissä kehittämissuunnitelmissa. Niin ympäristössä kuin ajassa tapahtuvien arvokäsitysten muutosten vuoksi annettuihin arvoihin tulee myöhemmässä käytössä suhtautua viitteellisesti. Inventointeja on tehty pitkän ajan kuluessa, ja käytännöt ovat matkan varrella muuttuneet siten, että kohteista kerätty tieto ei ole tasalaatuista tai -määräistä. Kerättyyn aineistoon vaikuttaa myös se mitä tarkoitusta varten sitä on kerätty. Kaikkia kohteita ei myöskään ole arvotettu, eli arvoluokituksen puuttuminen ei välttämättä tarkoita sitä, että kohteella ei olisi kulttuurihistoriallista arvoa.



Pyhämaalla sijaitsevan Laihosen mäkituvan hyvin säilyneet 1800-luvulta peräisin olevat rakennukset ovat osa valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009). Torppa on lohkottu Pöylän kantatalosta vuonna 1923. Paikalla toimii nykyisin Pyhämaan kotiseutumuseo. Kuva: Anniina Lehtokari, 2008, Turun museokeskus.